

Parapatics Andrea

A szlenggel kapcsolatos tanulói attitűdök és elvárások az anyanyelvi órán

A tanulmány középiskolások véleményét ismerteti arról, hogy milyen reakciót tartanak elfogadhatónak pedagógusaiktól a szleng használatakor. A megkérdezett, régióként húsz-húsz 9. és 12. évfolyamos (összesen háromszázhusz) tanuló közel fele a standard közvetítését, így a szleng egyértelmű elutasítását várja el tanárától, negyedük – többnyire a fejlettebb anyanyelvi tudatú végzősök – feltételekhez szabja a szleng elfogadását: például a használt fordulat ne legyen sértő, ne a tananyagra vonatkozzon, a diákok legyenek képesek „lefordítani” köznyelvre is. A legkisebb csoportot képviselik azok a diákok, akik szerint a tanárnak kivétel nélkül el kell fogadnia a szleng használatát. A dolgozat rávilágít mindennek hátrányaira is: a szleng tanári elfogadása, használata csorbíthatja a tekintélyét, és könnyen mesterkeltté, nevetségessé, bizalmaskodóvá teheti őt tanítványai szemében.

Bevezetés

Talán nincs is olyan pedagógus napjainkban, aki ne találkozott volna már dolgozatban, szóbeli feleletben, sőt akár érettségi vizsgán a beszédhelyzethez nem illő, bizalmasabb szóhasználattal, szlenggel. E sajátos, tolvajnyelvi gyökerű, de az évszázadok során egyre szalonképesebbé váló, számos speciális funkcióval rendelkező beszédmód jelentős mértékű térhódítására már 1902-ben felhívta a figyelmet John Camden Hotten könyvkiadó és szótáríró: „a szleng már nem csupán az utcákon és a börtönökben, de a bárókban, iskolapadokban, szószéken és a parlamentben is hallatja hangját” (idézi Partridge 1933/2002: 24; a szleng itt nem részletezett meghatározásairól és jellemzőiről lásd Parapatics 2010). Általános tapasztalatok szerint ez a gondolat ma, több mint száz évvel később még inkább megállja a helyét (lásd pl. a francia szleng médiabeli jelenlétéről Fiévet–Podhorná-Polická 2006; a filmforgatókönyvek változó mennyiségű szlengszókincséről Goudaillier 2006; a magyar falun élő idősebb nemzedék tagjai közé begyűrűző szlengről Parapatics 2012), és egyebek mellett ennek is tulajdonítható, hogy a fiatalok nyelvhasználatában szintén egyre inkább előtérbe kerülnek a szlengszókincs elemei – nemcsak informális, hanem formális színtereken is – a (regionális) köznyelvi elemek rovására (lásd még pl. Wacha 1996; Péter 2001/2005; Kiss 2003a; S. Varjú 2006; Vallent 2008; Laczkó 2008; Bóna 2012; Laczkó 2013, valamint az erdélyi magyar fiatalok nyelvhasználatát illetően Rancz 2011). A kérdéskört számos oldalról érdemes vizsgálni (pl. Parapatics 2011, 2012, 2013), ezek közül a jelen dolgozat azt járja körül, hogy a tanulók milyen viselkedést várnak el magyartanáruktól a tanórán elhangzó vagy a leírt szlenggel kapcsolatban, és hogy milyenek tartják azokat a pedagógusokat, akik szlengszavakkal is színesítik az előadásmódjukat.

A pedagógusok mint a köznyelv és az attitűdök közvetítői

Az iskoláskorú fiataloknak a felnőtt korosztály tagjai közül a pedagógusokkal kell a legtöbbet kommunikálniuk úgy, hogy nyelvhasználatukra – saját iskolai előmenetelük érdekében is – folyamatosan összpontosítaniuk kell, vagy legalábbis kellene. Amint az angol szociolingvista, Richard Hudson írja: „There is some evidence that teachers base their first impressions of pupils on speech-forms in preference to other sources of information which might appear to be more relevant”, azaz: „Vannak adatok arról, hogy a tanárok első benyomásait a tanulókról az egyéb, akár relevánsabbnak is látszó információforrásokkal szemben a beszédükre alapozzák”

(Hudson 1991: 208–209; fordítás tőlem, P. A.), és hangsúlyozza, hogy az első benyomások meglehetősen nehezen változnak meg. A pedagógusok természetesen nemcsak „kvantitatív” módon, azaz egytől ötig terjedő skálán értékelve befolyásolják a tanulók nyelviségét (lásd pl. a középszintű érettségi vizsga szlenges nyelvhasználatot pontlevonással büntető javítókulcsát az 1. képen), hanem „kvalitatív” is: a másodlagos (nyelvi) szocializáció fontos szereplőjeként mintaként állnak a diákok előtt. Mint Kiss Jenő írja: „Egyrészt ők azok, akik a köznyelvet írott és beszélt formájában szankcionáló erővel és tekintéllyel (értsd: az iskolai teljesítmények osztályozásával, minősítésével) közvetítik, oktatják, másrészt ők azok, akik az otthon familiáris, partnerorientált kommunikációhoz szokott gyerekeket hozzászoktatják az iskolai, tantermi kommunikáció mesterséges formalitásához, azaz a nyilvános nyelvhasználat bizonyos formáihoz, szabályaihoz” (Kiss 1996: 144). Ide kapcsolódó vélemény egy kilencedik osztályos tanulótól (az idézett szöveg helyesírásán nem változtattam): „Szerintem nem jó ha egy tanár szlengben beszél mert a gyerekek is átvehetik” (az idézetek lejegyzésének módjáról lásd a következő pontot).

NYELVI MINŐSÉG			
	Nyelvi norma, hangem, stílus	Mondat- és szövegalkotás	Szókincs
20–15 pont	- egészében megfelel a témának, a helyzetnek, az esetleges személyes véleménynyilvánításnak	- témának megfelelő változatosságú - gördülékeny, élvezetes, választékos	- szabatos, árnyalt, választékos - szakkifejezések helyes használata
14–9 pont	- lényegében megfelel a témának, a helyzetnek	- nem elég változatos - helyenként nyelvi-nyelvtani hiba (pl. egyeztetés, vonzat)	- olykor a köznyelvtől eltérő (pl. szleng)
8–1 pont	- csak részben felel meg a témának, a helyzetnek	- színtelen, igénytelen (pl. egyszerű mondatok túlsúlya) - dagályos - gyakori nyelvi-nyelvtani hiba	- szegényes - tartalmi jellegű szótévesztés

1. kép

A szövegalkotási feladat nyelvi minőségének értékelése a középszintű írásbeli érettségi vizsgán magyar nyelv és irodalomból (1)

A kutatásról

A dolgozat alapjául szolgáló kutatáshoz a 2010/2011-es tanév tavaszán gyűjtöttem adatokat az ország mind a hét közigazgatási régiójának egy-egy vidéki, illetve egy fővárosi középiskolájában. Intézményenként 20 kilencedik és 20 tizenkettedik osztályos tanuló (osztályonként 10 lány és 10 fiú) összesen 320 kérdőívét dolgoztam fel, illetve osztályonként egy, tehát összesen 16 fővel szociolingvisztikai interjút is készítettem személyesen. A területi, nemi és életkori szempontok szerint rétegzett adatgyűjtést egy további módszer is kiegészítette: gyakorló középiskolai tanárként folyamatosan lehetőségem nyílik a mindennapokban is megtapasztalni a kutatott jelenségeket, illetve még több, más szempontból torzító információt eredményez a tanári minőséget háttérbe szorító résztvevői megfigyelés (Kiss 1995: 36; Barra 2004) az utcán, a tömegközlekedési eszközökön, a szórakozóhelyeken stb. (Az adatgyűjtésről részletesen lásd Parapatics 2013.)

Az elsődlegesen a tanulók szlengre vonatkozó nyelvi attitűdjeit és használati szokásait vizsgáló kérdőívben és az interjúk során a következő témákról is faggattam az adatközlőket: 1. Mit tartanak magyartanárunk helyes szakmai hozzáállásának abban az esetben, ha a diákok szlenget használva beszélnek hozzá? (A nyelvjárásokra vonatkozóan Streli 2007 alapján.) 2. Szeretnek-e tanáraiktól szlenget hallani? 3. Milyennek tartják azt a pedagógust, aki szlenget használ? (Az attitűdökről és szerepükről részletesen lásd Fasold 1984: 138; Gardner 1985; Kiss 1995: 135, illetve a nyelvi értékítéléről Kiss 1995: 145; Csepeli 2002: 220–232; Domonkosi 2004.) Tekintve, hogy a szleng fogalmára még a kutatók sem alkalmaznak egysmondatos, egyértelmű definíciót,

illetőleg „mindenki másképp határozza meg” (Kövecses 2009: 14), fontos volt megtudni, hogy az adatközlők milyen ismeretekre alapozzák a kérdőívben kifejtett véleményüket. Ehhez nem nyújtottam segítséget az adatgyűjtés során, hanem a kérdőív elején feltett „Mit tartasz szlengnek?” kérdés, illetve a számos ponton kért példák segítségével kívántam kiszűrni a felmerült félreértéseket. A válaszok ismertetésére itt sem lehetőség, sem szükség nincsen, mert – noha a tanulók változatos definíciókat adtak a kérdésre – egyikre sem lehet azt mondani, hogy nem tartozik a szlengről kialakult tudományos képbe, illetőleg hogy értékelhetetlenné tette volna a továbbiakat. A válaszok révén betekintést nyerhetünk a mai magyarországi középiskolások nyelvi tudatába a tekintetben, hogy mennyire érzékelik formálisabb nyelvhasználatuk naponta tapasztalt jelenségeit problémának, ezzel összefüggésben milyen nyelvi viselkedést várnak el vagy gondolnak elvárhatónak az őket nevelő pedagógusoktól. A kérdés indirekt módon egyben a tanári kommunikáció vizsgálatára is lehetőséget ad. Az adatközlők többsége ugyanis saját magyartanáruk gyakorlathoz viszonyítva számolt be az elvárásairól, így a válaszokból megtudhatjuk, élnek-e a pedagógusok előadásai során, illetve a diákokkal folytatott beszélgetésekben szlenges formákkal, és ha igen, milyen mértékben, milyen esetekben. Az is kérdés továbbá, hogy ezzel vajon milyen színben tűnnek fel a diákjaik előtt, ezzel a tanulmány utolsó pontja foglalkozik.

A dolgozat számos idézetet közöl a tanulóktól, mert ezek sok esetben beszédesebbek, mint az elemzésük. Az ország különböző pontjain élő fiatalok sokszor szinte szó szerint megegyező véleményei redundánsnak tűnhetnek, ám ezek közlése az eredmények hitelességét bizonyítja. Az írott válaszokat változtatás nélkül, helyesírási és nyelvhelyességi hibáik, valamint nyelvjárási jellemzőik megtartásával, az interjúkat az alapvetőbb megakadásjelenségek (szünet, kitöltött szünet, ismétlés) jelölésével jegyeztem le, szükség esetén pedig szögletes zárójelbe tett értéskönnyítő elemekkel egészítettem ki, ezekre a változtatásokra a továbbiakban nem hívom fel külön a figyelmet. A nyelvi adatként közölt példákat a könnyebb értelmezés céljából minden esetben dőlt betűtípus jelöli. Az idézetek után kerek zárójelben következik az idézett adatközlő iskolájának települése, évfolyama és neme. A városok említéséhez a gyakori megjelenés miatt az alábbi rövidítéseket használok: Budapest > Bp., Százhalombatta > Szb., Tapolca > Tp., Sopron > Sp., Miskolc > Mc., Debrecen > Db., Békéscsaba > Bcs., Pécs nevét nem rövidítettem. E ponton köszönöm meg a tanulmány két lektorának, Bodó Csanádnak és Szabó Tamás Péternek a dolgozathoz fűzött segítő megjegyzéseit.

Eredmények

A szleng elutasítása

A magyartanároktól elvárt reakciókról érdeklődő nyílt végű, szabadon megválaszolható kérdésekre kapott ismétlődő válaszok három kategóriába sorolhatók. A tanulók közel fele (48%) a szleng használatát elutasító, illetve kijavító magatartást tartja a magyartanárok helyes szakmai hozzáállásának. Indoklásaik alapján két táborra oszthatók az emellett érvelők. A csoport egyik fele a pedagógusnak adandó tisztelet és a szleng használata között érzékelt ellentét miatt tiltaná a szleng tanórai használatát. Néhány tipikus válasz: „Nem értem az ilyen diákokat, mivel ez azt mutatja, hogy nem tiszteli a tanárait” (Szb., 12., lány); „Úgy gondolom nem nagyon kedveli, mert szerintem akkor úgy érezheti hogy nem vesszük komolyan” (Db., 9., fiú); „Hát mindenesetre én biztosan leszoktatnám róla szerintem ezt nevezik annak hogy a korunkbeli gyerek nem tisztelettudó a felnőtel szemben” (Bcs., 9., fiú); „Tiszteletben tartom a tanórát és a tanárokat, úgyhogy ha csak nem engedi a tanár maga a szleng vagy tegezés használatát, akkor szerintem helyes útra kell terelnie a tanárnak a diákot szavak terén” (Db., 12., fiú); „kössön bele a tanár, mert mégsem a barátja” (Szb., 9., fiú); „a szleng nem annyira a tisztelet, mindinkább a szorosabban kapcsolódó kapcsolat beszéde. Tanárnak tiszteletet kell adni” (Sp., 9., lány). Az alábbi interjúrészlet jól jellemzi ezt a csoportot:

„– Szóval hogyha előttem van tekintélye egy tanárnak, akkor nem azt mondom a tanárnak, hogy *mizu*, hanem hogy »Hogy van, Tanárnő?«.

– És olyan tanárnak se mondd, akit meg nem bírsz, vagy nem tisztelsz?

– Hát én nem, valaki igen. Meg valaki ugye, ha nem is szlengeskedik, de beflegmázik... hát igen, ezek a *beflegmázik*, ez is érdekes szó, szoktuk mondani... [...] és ha ezt a szülők vagy a tanárok azért felveszik, hogy úgymond közelebb kerüljenek hozzánk, akkor már így túl közel kerülnek, és azt hisszük, hogy ez így lazán vesszük a dolgokat, akkor minek készülünk házit, biztos puskázni is lehet...” (Szb., 9., lány)

Az elutasítást igénylő csoport másik fele a tantárgy jellegét és nevelési feladatát, a kultúra- és értékhordozóként meghatározott magyar köznyelvet állítja szembe a szlenggel: „A magyartanároknak kötelessége lenne, hogy a régi értékeket fontosnak tartsa. Kissé furcsa lenne, ha díjazná, hogy a diákja szlenget használ” (Mc., 12., lány); „Én szerintem a tanárnak ki kell javítani, mert egyrészt iskolában nem illik így beszélni, másrészt ha magyarórán vagyunk akkor mutassanak példát a tanárok, hogy kell magyarul beszélni” (Sp., 9., lány); „a nyelvtanórán magyarul kell beszélni nem szlengben” (Szb., 9., fiú); „Nemszereti. Mert nehezebben boldogulna a világba [a diák a szleng automatikus és/vagy kizárólagos használatával] ha majd megnő. Szerintem ez a jószándék jele” (Tp., 9., fiú). Ide tartoznak azok a nézetek is, amelyek a tanóra hivatalos nyelvhasználati színterével tartják összeegyeztethetetlennek a szleng használatát: „amíg fennáll a tanár-diák kapcsolat addig túlságosan bizalmaskodó” (Pécs, 12., lány); „Nyelvtanóra egy kicsit hivatalosnak tűnik, ezért szerintem nem helyes, ha itt a gyerek »szlengül« beszél” (Sp., 9., lány); „Szerintem órán, pláne nyelvtanórán elvárható, hogy egy diák normálisan beszéljen” (Sp., 12., lány); „Nem engedi, mert a nyelvtanórán magyarul kell beszélni nem szlengben” (Szb., 9., fiú); „Nem erőszakosan, de igenis megpróbálja leszoktatni erről. Meg kell tanítani a diákokat, hogy órákon, hivatalokban, vagy bármilyen komolyságot követelő helyzetben nem illik, sőt nem megengedett szlenget használni” (Mc., 12., fiú); „Szerintem minnél előbb meg kell gátolni; mivel ha tanárával szemben így beszél akkor valószínűleg hivatalos helyen is” (Sp., 9., lány), végül: „Magyarórán nincs helye a szleng szavaknak, de szerintem fel kell hívnia a diák figyelmét erre [a tanárnak], mivel már ő automatikusan, megszokásból beszél így, de nem kell bántani ezért a gyereket” (Szb., 9., lány). Néhány további, változatos pedagógiai javaslat a tanulóktól: „A megszégyenítés jó eszköz arra, hogy elvegyük a [tanulók] kedvét a szlengszavaktól” (Bp., 12., lány); „amint ezt felfedezi, a helyében tartaná az órát kimondottan csak a szlengről és annak előnyeiről, hátrányairól, hogy ha használják legalább tisztába legyenek” (Tp., 12., lány); „a tiszteletlenséget is büntetni kell. Egy 500 szavas fogalmazás a szlengről” (Bp., 12., lány).

Aurea mediocritas

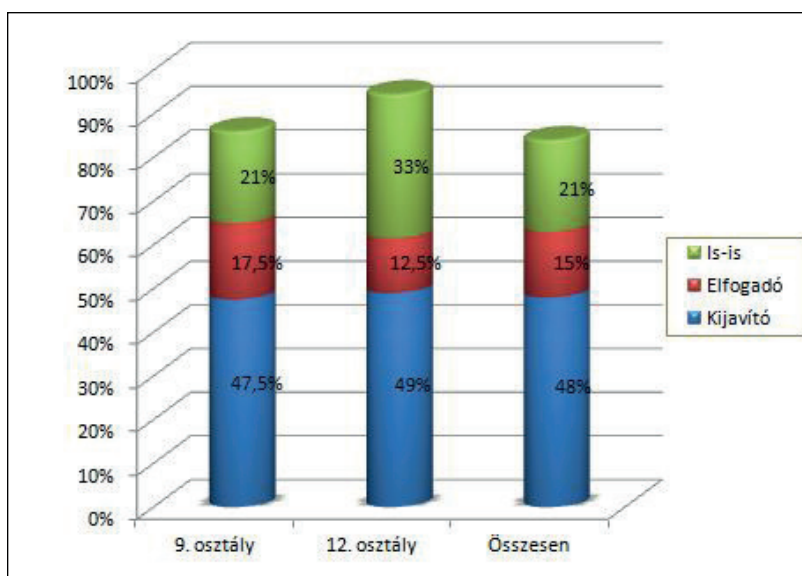
A tanulók közel negyede (21%) köztes megoldást keresett, illetve bizonyos megszorításokkal elfogadhatónak tartja a szleng tanórai használatát. Az elfogadás kategóriáit az alábbi, 1. táblázat foglalja össze, egy-egy kapcsolódó idézettel szemléltetve. (A nyelvi tolerancia kialakításának, növelésének, azaz a nyelvben egymás mellett élő nyelvváltozatok szituációtól függő megítélésének a jelentőségéről a nyelvjárások kapcsán lásd Minya Károly 2009-es tanulmányát is.)

1. táblázat
Az elfogadás feltételei a diákok véleménye szerint

Feltételek	Példák
Ha a diák mértéktartóan használ szlengszavakat.	„ki kell javítani, de csak ami már nem fér bele, mert mindegyiket túlzás lenne. Miért ne mondhatnánk, hogy <i>gáz</i> , <i>ciki</i> vagy <i>király</i> ?” (Bcs., 9., lány).
Ha képes „lefordítani” köznyelvre is.	„Hát szerintem a mi nyelvtanárunk hozzá állása a legjobb, ha valaki szlengben beszél hozzá akkor meghallgatja, esetleg visszaválaszol szlengben, majd nevetünk és megbeszéljük köznyelven” (Pécs, 9., lány).

Feltételek	Példák
Ha a téma nem a tananyag.	Ha nem a szakkifejezést szlengeseíti, hanem csak általában használja, akkor nem kell, hogy probléma legyen" (Pécs, 12., lány).
Ha a használt szlengszó nem sértő, gúnyos, durva, trágár.	Ha a tanár durvának tartja, akkor megérdemli a gyerek hogy leszidja" (Mc., 9., lány), továbbá: „Szerintem nem szabad érte szólnia ha az adott szlengszó nem trágár. Mert a nyelv folyamatosan változik és már a szleng is nyelvünk része" (Db., 12., lány).
Ha a tanár számára érthető a használt szlengszavak jelentése.	„Attól függ, hogy érti-e a tanár amit a diák szlengbe mond. Ha érti akkor nem nagyon zavarja max említi a diáknak, hogy azért iskolában van. Ha viszont a tanár nem érti akkor a tanár rosszul érzi magát és mindent rosszul lát..." (Tp., 9., lány).

További vélemények az arany középút mellett: „Szerintem nem kellene zavarja ez a tanárt, de ha megkéri a diákot, hogy legalább nyelvtan órán »használja az ékes magyar nyelvet« azt is megértem, elfogadom, helyesnek tartom" (Pécs, 9., lány); „Szerintem a tanároknak el kell fogadniuk, hogy a korunkbeliek milyen új nyelvi szavakat használnak, de igen is követelni kell, hogy tudjuk a szép magyar beszédet is" (Bcs., 9., lány); „Értékelni örülni neki nem feltétlenül kell, de ha a normális keretek közt van a használata akkor elfogadhatja" (Db., 12., lány); „próbáljon meg ő is szlenget használni, vagy vegyen rá, hogy ne használjunk, vagy ami a legjobb az arany középút" (Szb., 12., lány); „Az egyensúly a legfontosabb" (Mc., 9., lány). Többen említették a tiltás célt nem érő, illetve olykor ellenállást gerjesztő hatását: „Nem tud változtatni a beszédstílusán" (Pécs, 9., fiú); „kijavíthatja a tanár, de de attól még nem fog nagyban megváltozni, ugyanúgy megszokásból szlengben fog beszélni" (Pécs, 9., fiú – interjúrészlet); „Érvelni kéne a szép magyar nyelvezet mellett, de ne a szleng ellen, mivel akkor csak még nagyobb lesz az ellenkezésre buzduló diákok tömege (a tanárral szemben)" (Szb., 9., lány); „szerintem semmire nem jutna azzal, ha leszidná a diákot" (Szb., 9., lány). (A javítás tanórai gyakorlatáról részletesen lásd Szabó 2012.) A végzős diákok érettebb, komplexebb gondolkodásmódjára és nagyobb fokú nyelvi tudatosságára utalhat, hogy az összesített eredményeket vizsgálva 12. évfolyamon megnő a „horatiusi" nézetek száma: míg a 9. évfolyamon tanulók csupán 21%-a írt feltételeket a szleng elfogadásához vagy elutasításához, addig a végzősök körében ez az arány 33%-ra nőtt (lásd az 1. ábrát; mivel több tanuló üresen hagyta a kérdést, vagy értékelhetetlen választ adott rá, a válaszok aránya nem éri el a 100%-ot).

1. ábra

A magyartanártól elvárt hozzáállás életkori különbségei

Szleng és tolerancia

Végül összesítve: 15%-kal a legkisebb számú csoportot alkotják azok az adatközlők, akik szerint a magyartanárnak egyértelműen, kivételek és feltételek nélkül kell elfogadónak lennie, többek szerint azon az alapon, hogy a szleng is a nyelv, sőt a tananyag része, és „[e]gy magyar tanárnak a nyelvnek minden oldalát ismernie kell” (Mc., 12., fiú). „Megpróbál alkalmazkodni. Magyar tanár lévén ismernie kell a szlenget” (Bp., 12., fiú); „Megértőnek kell lennie, hiszen immár ez is tananyag” (Bp., 12., lány); „Szerintem mostmár ez megérthető, hiszen magyar órán is tanuljuk a szlenget” (Tp., 9., lány); „El kell fogadnia, hiszen a diák az még fiatal, ők találják ki, ők újítanak, meg kell hallgatni” (Mc., 12., lány), ugyanakkor: „A szleng is valamilyen szinten kulturális örökség, hisz nem mi találtuk ki” (Pécs, 12., lány); „Szerintem minden tanár akkor figyel oda a legjobban a diákra, és akkor érdekli a diák, ha elfogadja a szlenget, mert ez az elterjedt a fiatalok körében” (Szb., 9., lány); „El kell fogadnia, hogy egy ilyen világban élünk ahol nem a »könyv« az első” (Bcs., 9., fiú). Természetesen ennek a kérdésnek a kapcsán is előfordult néhány szélsőséges vélemény: „Neki is el kell fogadni a szlenget hogy mi is elfogadjuk amit ő akar tanítani” (Mc., 12., fiú); „Eltűri, mivel tanár és ezért fizetik” (Bp., 9., fiú); „Szerintem elmondhatja a véleményét, hogy az nem helyes de ez mindenkinek a salyát döntése, hogy hogy beszél” (Db., 12., lány); „Gondold el, bejönnék ide a suliba és elkezdenék irodalmi magyar nyelven beszélni – *volt vala...* –, még a tanár is kiröhögne magyarórán” (Bcs., 12., fiú – interjúrészlet); „A mai világban eléggé nevetséges lenne fenkölt, irodalmi stílusban beszélgetni” (Pécs, 12., lány). A szleng automatikus használatáról árulkodnak az alábbi gondolatok: „a szleng már úgy beépült a nyelvünkbe, hogy az bocsánatos bűn ha valaki száján kicsúszik” (Szb., 9., lány); „A mai világban a szleng használata beépült a hétköznapi nyelvbe, ezért nem feltétlenül tudja az ember ezt a beszédéből »kivonni«. Ezért, szerintem a tanárnak toleránsnak kell lenni” (Szb., 12., lány); „fel is világosíthatja a diákot, hogy ez is szlengnek számít, ha nem venné észre maga hogy beszél” (Tp., 9., lány).

Az elfogadás, sőt az előadás szlengszavakkal való színesítésének előnye lehet a diákok figyelmének lekötése is, illetve a szorosabb tanár-diák kapcsolat kialakítása: „Szerintem egy tanár viccesebbé teheti az óráját, ha nem mindig »hivatalosan« zajlik minden. Szerintem még több figyelmet is kap így, mintha unalmas módon csak elmondaná az anyagot” (Pécs, 9., lány); „Így nem lesz olyan feszűkös az óra, ha a tanárok használnak szlenget. Sokkal... ilyen jobb hangulatban fog telni” (Pécs, 9., fiú – interjúrészlet); „Ha a szituáció megengedi akkor poénos lehet, ha a tanárnő veszi a lapot és ő is mond valamit” (Tp., 9., lány); „hagynia kéne, hallgatnia, ha nem ért valamit akkor azt megkérdezi, és megpróbálja felhasználni ezeket a szavakat az óráin, mert ezzel sokkal érdekesebb lehet tenni” (Pécs, 9., fiú); „Ugyanúgy válaszol rá, vagyis megpróbál válaszolni. Ha megy neki nagyon megfogják szeretni az osztályába” (Mc., 9., lány). Továbbá érdemes egy interjúrészletet idézni:

„– az ember a tanároktól a komolyságot szokta meg és nem azt, hogy ők is ismerik mondjuk a szlengeket és legfőképpen nem azt, hogy használják őket.

– *És akkor az jó, hogyha ők ezt mondják?*

– Igazá... egy részből jó, mert így tudjuk, hogy ők is emberek, tehát hogy...

– *Ebből látszik, hogy ők is emberek?*

– Igen, mert hogy ők is ismerik ezeket a dolgokat, mert azért a tanárokról mindenkinek ez az elképzelése, hogy öregek, meg semmit nem értenek a mai világhoz meg számítógépekhez, meg ilyenek, és amikor ilyeneket tesznek, akkor »Úristen – mondom – mégis ismeri!«, és akkor ő modernebb, mint más, szerintem ez így jó benyomást kelt.” (Sp., 9., lány)

Az elfogadást még felül is múló használatnak a pedagógus részéről azonban veszélyei is lehetnek. Az egyik az ebből fakadó fegyelmezési probléma, összefüggésben a tekintéllyel, a már idézett százhalombattai adatközlő

véleménye a házi feladat írásáról és a puskázásról is ezt támasztja alá. Egy hasonló gondolat az ország másik pontjáról:

„– ...tehát nekünk is ööö van a tesitanárunk, és ő is évelején teljesen ilyen visszafogott volt, ööö most meg már ugyanúgy, tehát nem keményebb, de olyan viccesen beszólogat nekünk, visszaszól, poénkodik órán, és év elején mi is tehát vigyázzba álltunk, nem mertünk semmit csinálni, most meg már mi is elpoénkodunk a tanárral és van, hogy velünk is elszalad a ló és elkezdünk beszélgetni, és akármit mond a tanár, akkor már nem fogjuk befogni azon az órán.

– *És minden tanár jófej, aki szlengben beszél?* [...]

– Nem, hát ööö vannak, vannak olyan tanáraink, akik így próbálnak szlengben beszélni [...]. Egyszer azt mondják, tehát egyszer poénkodnak és utána meg már tíz perc múlva ordibálnak és osztogatják a szaktanárikat [...] tehát hogy ha úgy van vele, hogy most poénkodok velük és most tíz perc múlva már, hogyha beszélek, akkor ordibál, tehát szerintem az olyan nem... nem jön össze.” (Pécs, 9., fiú)

Vagyis miként sok adatközlő a szleng mellőzésével adja meg tanárának a tiszteletet, úgy a pedagógus által használt szleng a tisztelet mellőzését eredményezheti, hiszen a fiatalok tudattalanul is ahhoz a közösséghez sorolják így beszélő tanárukat, amelyet leginkább fémjelez a szleng használata: saját, egyenrangú tagokból álló, kortársi csoportjukhoz. A másik problémát pedig így fogalmazza meg egy interjúalany:

„– *És akkor szimpatikus ettől ez a tanár, hogy megpróbál a ti nyelveteken beszélni, vagy inkább ciki?*

– Ez attól függ, hogy milyen a viszony alapvetően az osztállyal, mert például hogyha rossz a viszonya és úgy, akkor ez egyértelműen ellenszenves, viszont ha csak simán unalmas, akkor azért pozitív, hogy már próbálja színesíteni a nyelvet.

– *Tehát akkor ha eleve nem jó a viszony, nem jó érzéseket tápláltak felé, akkor úgyse tud segíteni ezen azzal, hogy így beszél?*

– Hát bármit csinál, az negatív.

– *Tehát nem a szlengen múlik.*

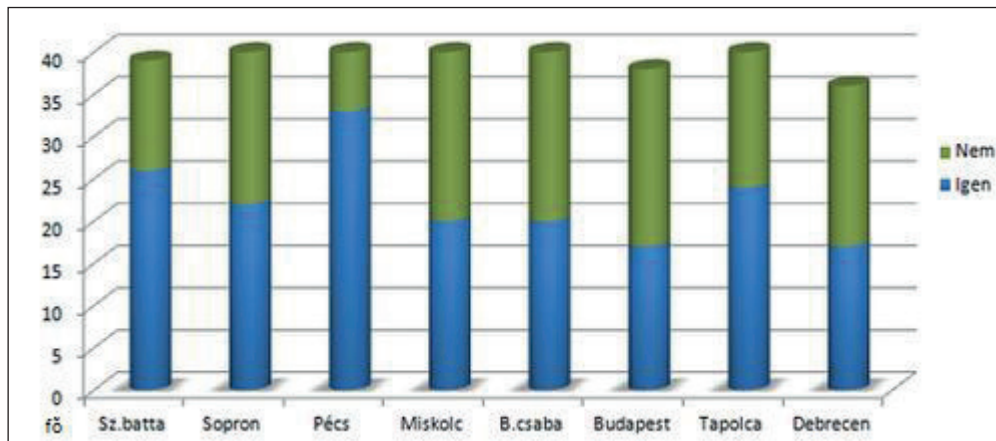
– Igen. Az súlyosbító körülmény.” (Pécs, 12., fiú)

Megállapítható, hogy a megkérdezett középiskolások nagyobb hányada hosszú távon igényli pedagógusa példaadását a hivatalos beszédhelyzetekben is használható standard magyar nyelv közvetítésében, még ha egy-egy tanóra erejéig érdekesebbnek, színesebbnek is tartják a szlengszavakkal fűszerezett előadásmódot. A válaszadásban bizonyára közrejátszott valamelyest a tanulók megfelelési kényszere is, ám az egyéni megfogalmazások azt sugallják: nem pusztán az iskolai környezet, a pedagógusi és a kutatói jelenlét váltotta ki a véleményeket. Az adatközlő diákok nagyobb része érzékeli saját és kortársai nyelvhasználatában a szlengszókincs elemeinek nagyfokú előtérbe kerülését, az ebből fakadó nyelvi-magatartásbeli hiányosságokat és az érvényesülési nehézségeket. Ezért a többség értelmezésében jól felfogott érdekük is, hogy az anyanyelvi nevelésükért leginkább felelős magyartanáruktól olyan nyelvi formákat hallhassanak, valamint olyan formákat kelljen használniuk vele szemben, amelyek egyébiránt sokuknál a passzíválódás útjára lépnek, azaz kikerülne az aktív nyelvhasználatukból. Az adatközlők anyanyelvi tudatossága fejlettebbnek számít a végzős évfolyamon a többrétű gondolkodás, az önállóan felvetett kritériumokhoz szabott értékelés szempontjából.

A szleng és a pedagógusok megítélése

Az indoklások mögé tekintve közvetetten az is kiderül a válaszokból, hogy az „unalmas köznyelven” megtartott órának még mindig több pozitívuma lehet a diákok szemében, mint a valós szituációk helyett szótárakból

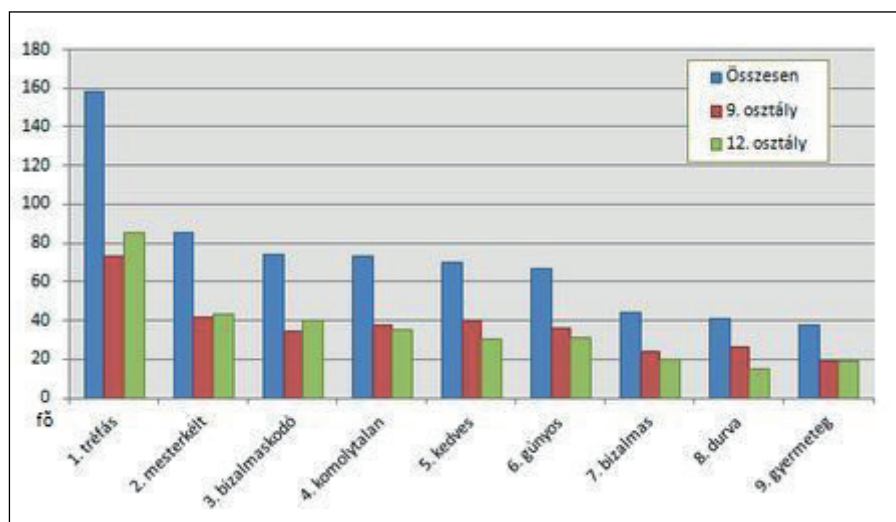
megtanult vagy saját gyermekektől hallott szlengszavak akár helytelen, akár a pedagógus személyiségének, viselkedésének ellentmondó használatának. Noha összességében a tanulók 56%-a szeret szlenget hallani a tanárától, a 2. ábrán láthatjuk, hogy a kiugróan eltérő pécsi eredményeken kívül (ez a – diákok válaszai alapján az egyébként olykor szlengszavakat is használó – magyartanár kiemelkedő népszerűségének tulajdonítható) a többi osztály tagjainak átlagosan kevesebb mint a fele voksolt a szleng használata mellett (életkor tekintetében nem születtek számottevő különbségek az egyes kutatópontokon). Az eredmény összecseng az előző pontban leírtakkal is, azaz a pedagógus példamutatásának az igényével.

2. ábra

A tanártól hallott szleng megítélése területi bontásban

A 3. ábra pedig azt mutatja be, milyen tulajdonságokat társítanak a tanulók a szlenget is használó nevelőikhez a szintén alig különböző eredményeket adó 9. és 12. évfolyamon, illetve összesítve. (A tanulóknak előre megadott kategóriák közül kellett választaniuk, értelemszerűen akár többet is.) Mivel több elítélő melléknév (*mesterkélt, bizalmaskodó, komolytalan*) a sorrend első felében szerepel, levonható az a következtetés, hogy a magasan leggyakoribb *tréfás* megítélés akár negatív értelmezési lehetőséget, a pedagógus kinevetését is magában foglalhatja, tehát sem emberi, sem szakmai szempontból nem tekinthető egyértelműen előnyös megítélésnek, különösen az idézett gondolatok fényében.

3. ábra

A szlenget használó pedagógus a diákok szemében

Pedagógiai és nyelvi tanácsadás helyett befejezőként álljon itt egy, a több oldalon át taglaltak lényegét néhány sorban összegző, sokatmondó interjúrészlet:

„– Szóval ne használjon órán szlenget?

– Egy tanár legyen tanár, viselkedjen úgy, nem? [...] Órán ne.

– Valaki szerint úgy érthetőbb lenne a tananyag.

– Csak ha átlép egy bizonyos határt, akkor hiteltelenné válik, és nem jön át az egész” (Bcs., 12., fiú).

Kitekintés

A dolgozat célja az volt, hogy bemutassa a megkérdezett magyarországi tanulók véleményét a szleng tanórán történő használatáról. A kategóriákba sorolható ismétlődő válaszokból kiderül, hogy a diákok jelentős része változatlanul igényli pedagógusai példamutatását a választékos nyelvhasználat közvetítésében, és korántsem egyértelműen pozitív színben tűnik fel előttük az, aki a beszédében is igyekszik hozzájuk alkalmazkodni. Az elfogadásnak és a kijavításnak feltételeket szabó válaszok nagy aránya és a tanulói gondolatok azonban további fontos tanulságokra hívják fel a figyelmet.

A legfőképpen arra, hogy a szlenges és a bizalmas köznyelvi formák egyre több nyelvhasználati szintérre történő begyűrűzése nem értelmezhető kizárólag kommunikációs kompetenciabeli hibaként. Amint Laczkó Mária is írja legújabb megfigyelései következtetéseként: „Végső soron úgy is fogalmazhatunk, hogy a mai fiatalok szleng szavainak használata nem csupán stílus, de egyfajta nyelvhasználati változás” (Laczkó 2013: 455). A kategorikus tiltás helyett tehát „a tanulókat arra kell megtanítani, hogy mely közlési helyzetekben kerülendő, és melyekben lehetséges a szleng használata” (Péter 2001/2005: 45), legalábbis egyelőre, továbbá elősegíteni – A NYELV RUHA kedvelt metaforáját felhasználva – „a frakk és a farmer mellett egy utcai ruha, egy társalgási öltöny kiszabását és megvarrását” (Deme László alapján Bencédy 1994: 20, lásd még Koltói 1994), azaz a nyelvi és nem nyelvi viselkedés mércéjének újító megőrzését – illetve másik oldalról: megőrző újítását (Kiss 2003b: 29). Hiszen tudjuk: „A nyelv az emberért van, nem önmagáért” (Lőrincze Lajos gondolatát idézi Szende 1994: 155), és a kodifikált norma akkor befolyásolja igazán hatásosan az úzust – állapítja meg Deme László (1994) –, ha azt adekvát módon tükrözi, és a nyelvet nem választja el használóitól.

Tolcsvai Nagy Gábor már huszonöt évvel ezelőtt figyelmeztetett a szóbeliségben és az írásbeliségben egyaránt érzékelhető nyelvi pluralizálódásra és az „argó”, valamint a bizalmas nyelvi réteg szavainak „felfelé” szivárgására: „A mai magyar beszélő – minden jel szerint – igen gyakran dönt új, bizalmas hangú, durvább stílusértékű, alacsonyabb társadalmi státusú rétegekből eredő szavak használata mellett, mert a spontán beszéd mai, sokkal lazább normája, no meg a divat kedvez az ilyen irányú választásnak [...] egyre kevesebben utasítják vissza a bizalmas nyelvi újdonságokat” (Tolcsvai Nagy 1988: 970; 973). Az idézett tanulmány szerint akkor csupán elvétve bukkant fel hivatalos alkalmakkor egy-egy bizalmas stílusú szó. Ez a nagyjából a hatvanas évekkel elindult, a rendszerváltozás előszelével pedig egyre erősödő folyamat az elmúlt évtizedek során még tovább gyorsult és szélesedett, és ez az átlagos beszélt nyelv „igénytelenebbé, lazábbá, lezserebbé” válásához vezetett (Tolcsvai Nagy 1988: 974). A dolgozatban bemutatott nézetek arról árulkodnak, hogy a középiskolás tanulók többé-kevésbé érzékelik a társadalmi és a nyelvi normák változását szüleik, nagyszüleik beszédmódjához képest, és e folyamatoknak az egész magyar beszélőközösségre gyakorolt hatásai szivárognak le a „jövő nemzedék” tagjai közé. Hiszen: „Nemcsak a nyelv és a beszélők, hanem a beszélők nyelvi attitűdjei is változnak. S az attitűdök változásának társadalmi okai vannak” (Kiss 2002: 389). A hatás azonban kölcsönös. A világ változásaira reagáló fiatalok egyúttal aktív alakítói is e tendenciáknak azáltal, hogy a XX. század második felének társadalompolitikai változásai hatására megfordulni látszik a felnőtt → gyermek irányú befolyásolás, ma már a fiatalok javítják ki és tanítják szüleiket, nevelőiket (Kiss 1996, Verebélyi 2009). A gyerekek elsődleges és különösen másodlagos szocializációjában egyre inkább csökken a család szerepe, míg a fiatalok önállósága, társadalmi elismertsége egyre nő, és ennek általában tudatában

is vannak – amint egy adatközlő megfogalmazza: „a szülő adjon teljes szellemi szabadságot gyermekeinek egyénisége önálló faragására” (Sp., 12., fiú).

Bencédy József már lassan két évtizeddel ezelőtt fontolóra vette: „kell-e (kellene-e) valamit lazítanunk a normán, különösen miután azt olvastam a *Le Monde*-ban, hogy a franciák nagyszámú szót átemeltek az argóból a köznyelvbe; a franciák, akiknek a nyelv tisztasága iránt tanúsított érzékenysége és hazafiúi buzgalma igazán közismert” (Bencédy 1994: 17). Ritoók Zsigmond a következőképpen emlékeztet annak a veszélyeire, ha figyelmen kívül hagyjuk a nyelvi mentalitás változásából következő nyelvhasználati változások tényét: „Ha valamilyen kor vagy kör nyelvhasználatát akarnók mércévé tenni, megmerevítendő a nyelvet, s belőle előbb-utóbb holt nyelv válnék, melyet csak a beavatottak értenek. Ez történt a latinnal, leglelkesebb ápolói, a humanisták buzgólkodása folytán, akik az ókori klasszikusok nyelvhasználatát tették meg kötelező mértéknek” (Ritoók 2002: 179, ám legalább ilyen fontos a gondolat befejezése is: „Másfelől, ha kaput tárunk minden egyéni önkény előtt, ez megint szétzilálja a társadalmi tudatban mégiscsak élő rendjét a nyelvnek, és megint érthetatlenné vagy csak valamely csoport számára érthetővé tenné a közléseket”). A kérdés részletes körüljárása külön tanulmányt érdemel, és egyelőre, jelen dolgozat kiindulópontjához kapcsolódva, összefoglalásként azt állapíthatjuk meg, hogy a beszélőközösség nyelvi mentalitásának változásai iránt a fiatalok nyelvhasználatát csiszoló pedagógusok sem lehetnek közömbösek.

Ezúton mondok köszönetet azoknak a pedagógus kollégáknak, akik engedélyt és lehetőséget adtak arra, hogy elvégezhessem a kutatáshoz szükséges adatgyűjtést: Mohay Erikának és Varsics Zitának (Budapest), Németh Nikolettnek (Százhalombatta), Varga Tibornénak és Mészáros Zsuzsannának (Tapolca), Tölly Baláznak és Evarics Regina Eszternek (Sopron), Iglicz Ágnesnek (Pécs), Mariscsák Istvánnak és Regös Zsoltnek (Miskolc), Tankó Istvánnak, Nagyné Kocsiscsák Anitának és Perla Erzsébetnek (Debrecen), Hrabovszki Klárának és Máté Tamásnak (Békéscsaba), valamint hozzájuk irányító segítőimnek: Balázs Nikolettnek, Pataky Adriennek, Csobó Dominiknak, Tumikné Csurák Ágnesnek, Szilágyi Jánosnak, Sz. Tóth Lászlónak, Szabó Ilának, Prekop Győzőnek és Földi Bálintnak. Köszönettel tartozom természetesen annak a több száz tanulónak is, aki részt vett a kutatásban, és megosztotta velem gondolatait.

Irodalom

- Barra Mária 2004. A terepmunka értelm(ezés)e, avagy az etikusság határán. *Kisebbségtudomány* 3: 388–395.
- Bencédy József 1994. A beszélt nyelv és a norma. In: Kemény Gábor – Kardos Tamás (szerk.) *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*. Az MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest. 17–21.
- Bóna Judit 2012. Hogyan mondanak vissza hallott szövegeket a középiskolások? *Anyanyelv-pedagógia* 2. <http://anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=379> (2012. augusztus 16.)
- Csepeli György 2002. *Szociálpszichológia*. Osiris Kiadó. Budapest.
- Deme László 1994. A normafogalom dialektikája. In: Kemény Gábor – Kardos Tamás (szerk.) *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*. Az MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest. 11–15.
- Domonkosi Ágnes 2004. A nyelvi attitűdök és a nyelvhasználat szabályozottsága. In: Kurtán Zsuzsa – Zimányi Árpád (szerk.) *A nyelvek vonzásában. Köszöntő kötet Budai László 70. születésnapjára*. Veszprémi Egyetemi Kiadó. Eger–Veszprém. 25–31.
- Fasold, Ralph 1984. *The Sociolinguistics of Society*. Blackwell Publishing. Oxford.
- Fiévet, Anne-Caroline – Podhorná-Polická, Alena 2006. Les médias, l'argot et l'imaginaire argotique – une comparaison franco-tchèque. In: Szabó, Dávid (ed.) *L'argot: un universel du langage?* ELTE. Département d'Études Françaises – Centre Interuniversitaire d'Études Françaises. Budapest. 27–52.
- Gardner, Robert C. 1985. *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. Edward Arnold Publishers. London.

- Goudaillier, Jean-Pierre 2006. Argot et cinéma: les dialogues de films témoignent de l'évolution de l'argot français. In: Szabó, Dávid (ed.) *L'argot: un universel du langage?* ELTE, Département d'Études Françaises – Centre Interuniversitaire d'Études Françaises. Budapest. 85–90.
- Hudson, Richard A. 1991. *Sociolinguistics*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Kiss Jenő 1995. *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Kiss Jenő 1996. A nyelvi attitűd és a másodlagos nyelvi szocializáció: vizsgálatok nyelvjárási környezetben. *Magyar Nyelv* 138–151.
- Kiss Jenő 2002. A nyelvi mentalitás(történet) egyik fejezetéhez. In: Ablonczy Balázs et. al. (szerk.) *Hagyomány, közösség, művelődés: Tanulmányok a hatvanéves Kósa László tiszteletére*. BIP Kiadó. Budapest. 386–390.
- Kiss Jenő 2003a. A magyar nyelvtörténet korszakolásához. *Magyar Nyelv* 385–393.
- Kiss Jenő 2003b. Általános kérdések. In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc (szerk.) *Magyar nyelvtörténet*. Osiris Kiadó. Budapest. 11–68.
- Koltói Ádám 1994. „Fiatalul” magyarul? (Az ifjúsági nyelv hatása a mindennapi nyelvhasználatra.) In: Kemény Gábor – Kardos Tamás (szerk.) *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*. Az MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest. 181–183.
- Kövecses Zoltán 2009. *Magyar szlengszótár*. 2. kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Laczkó Mária 2008. Hogyan minősítik a tizenévesek beszédét a diákok és a tanárok? *Anyanyelv-pedagógia* 3–4. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=87> (2012. augusztus 16.)
- Laczkó Mária 2013. Hogyan érzékeljük a stílust? *Magyar Nyelvőr* 439–56.
- Minya Károly 2009. Nyelvi tolerancia az iskolai kommunikációban. In: Karmacs Zoltán – Márku Anita (szerk.) *Nyelv, identitás és anyanyelvi nevelés a XXI. században*. PoliPrint Kiadó. Ungvár. 113–116.
- Parapatics Andrea 2010. A mai magyar szleng használatának és alakulásának nyelvi és társadalmi okai. In: Illés-Molnár Márta – Kaló Zsuzsa – Klein Laura – Parapatics Andrea (szerk.) *Félúton 5. Az ötödik Félúton konferencia (2009) kiadványa*. ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola – L'Harmattan Könyvkiadó. Budapest. 129–137. <http://linguistics.elte.hu/studies/fuk/fuk09/> (2012. augusztus 16.)
- Parapatics Andrea 2011. A szleng tanításáról középiskolai nyelvtankönyveink tükrében. In: Boda István Károly – Mónos Katalin (szerk.) *XX. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus, Debrecen, 2010. augusztus 26–28.* MANYE – Debreceni Egyetem. Budapest–Debrecen. 360–366.
- Parapatics Andrea 2012. Nyelvi attitűdök a szlengről az *Új magyar nyelvjárási atlasz* adatközlőinek tükrében. In: Parapatics Andrea (főszerk.) *Félúton 7. A hetedik Félúton konferencia (2011) kiadványa*. ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola. <http://linguistics.elte.hu/studies/fuk/fuk11/> (2012. augusztus 16.)
- Parapatics Andrea 2013. Magyarországi középiskolások nyelvi attitűdjei a szlengről. In: Szoták Szilvia – Vargha Fruzsina Sára (szerk.) *Nyelv és kultúra a változó régióban. Változó nyelv, nyelvváltozatok, területiség. A VII. Hungarológiai Kongresszus nyelvészeti tanulmányai*. Bolyai Társaság. Kolozsvár. (Megjelenés alatt.)
- Partridge, Eric 1933/2002. A szleng ma és tegnap. In: Várnai Judit Szilvia – Kis Tamás (szerk.) *A szlengkutatás 111 éve*. Kossuth Egyetemi Kiadó. Debrecen. 17–26.
- Péter Mihály 2001/2005. Gondolatok nyelvünk állapotáról. In: *Nyelv, stílus, költői beszéd. Válogatott tanulmányok*. Tinta Könyvkiadó. Budapest. 39–48.
- Rancz Teréz 2011. *Identitás és nyelvhasználat Felső-Háromszéken*. Doktori értekezés. ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola. Budapest.
- Ritoók Zsigmond 2002. Clare et distincte. *Magyar Tudomány* 2: 177–181.
- Streli Zita Ágnes 2007. A székesfehérvári székelvények és a szlavóniai csángók – avagy mit tudnak a középiskolások a nyelvjárásokról. In: Guttmann Miklós – Molnár Zoltán (szerk.) *V. Dialektológiai szimpozion. A Berzsenyi Dániel Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékének Kiadványai VIII.* Szombathely. 244–251.

- Szabó Tamás Péter 2012. „*Kirakunk táblákat, hogy csúnyán beszélni tilos*”. *A javítás mint gyakorlat és mint téma diákok és tanáraik metanyelvében*. Gramma Nyelvi Iroda. Dunaszerdahely. <http://mek.oszk.hu/10900/10947/> (2013. január 25.)
- Szende Aladár 1994. Norma és anyanyelvi nevelés. In: Kemény Gábor – Kardos Tamás (szerk.) *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*. Az MTA Nyelvtudományi Intézete. Budapest. 153–156.
- Tolcsvai Nagy Gábor 1988. Társadalmi rétegződés és nyelvi norma. A bizalmas stílus mai magyar nyelvbeli terjedéséről. In: Kiss Jenő – Szűts László (szerk.) *A magyar nyelv rétegződése*. II. kötet. Akadémiai Kiadó. Budapest. 969–975.
- Vallent Brigitta 2008. Beszélt nyelvi hatások a középiskolások fogalmazásaiban. *Magyar Nyelvőr* 189–205.
- S. Varjú Anna 2006. „Kilóg” a szövegből. *Édes Anyanyelvünk* 2: 19.
- Verebélyi Kincső 2009. Les ailes du temps. Az ifjúság vasárnapja. In: Keszeg Vilmos – Pozsony Ferenc – Tötszegi Tekla (szerk.) *A fiatalok vasárnapja Európában*. Kriza János Néprajzi Társaság. Kolozsvár. http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/kulhoni_magyarsag/2010/ro/kriza_tarsasag_evkonyv_35/index.htm (2012. szeptember 7.)
- Wacha Imre 1996. A fiatalok nyelvi magatartása (kommunikációs kultúrája) a nyilvánosság előtt és számára. *Magyar Nyelv* 198–205.
- (1) *A 2012. május 7-ei középszintű magyar nyelv és irodalom írásbeli érettségi vizsga javítási-értékelési útmutatója*. Oktatási Hivatal. http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/feladatok2012tavasz/kozep/k_magyir_12maj_ut.pdf (2012. november 20.)

Parapatics, Andrea

Student attitudes and expectations of slang on first-language classes

This study presents the opinion of high school students about what reactions they consider as acceptable from their teachers concerning the use of slang. Twenty student respondents per region from ninth and twelfth grade (320 persons in total) have participated in the survey. Almost half of them expect standard language use from their teachers, i.e., the clear rejection of slang; one quarter of them, mainly students with more conscious first-language knowledge and in their final year at high school, impose conditions on the acceptability of slang; for instance, the expression used should not be offensive, it should not be related to the teaching material, and students should be able to “translate” it into vernacular. The smallest group of respondents claims that teachers should accept the use of slang under all conditions. The study also points at the disadvantages of the acceptance of slang: if a teacher accepts the use of slang, it may decrease students’ respect towards him and he may easily become affected, ridiculous, and familiar.

Kulcsszók: szleng, nyelvi attitűd, tanári kommunikáció, pedagógusi viszonyulás

Keywords: slang, attitude, teacher communication, pedagogical attitude

Az írás szerzőjéről

Parapatics Andrea

Pannon Egyetem, Veszprém, Magyarország; Batsányi János Gimnázium, Tapolca, Magyarország

csarlesz[kukac]gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1711-0885>